Forholdet mellem Forældre og Børn før og nu.

Af *Kirstine Frederiksen.*

II.

Forskellige Indflydelser bidrog i Aarhundredets Løb til at mildne den strenge Opdragelse. Den romantiske Litteratur satte nye Idealer i Kurs; Aladdin var ikke noget Dydsmønster. Den økonomiske Misère, som i Begyndelsen af Aarhundredet lagde et mægtigt Tryk paa mange Hjem, veg for bedre Tilstande. Fra 1830 trængte liberale Ideer ind, baade i Politik og Litteratur. Adam Homos Fader stod vel endnu uforstaaende over for sin lille Dreng, men hans Moder brugte allerede „den ny Metode". Efter 1848 rejste Kvinderne sig, begyndte at ville lære og faa Indflydelse Den mest gennemgribende Paavirkning skyldtes dog en enkelt Mand. *Grundtvig* var lige som Rousseau ikke Pædagog af Fag; den Vækkelse, der udgik fra ham, gjaldt det hele Menneske; men saa meget dybere slog hans Opdragelsestanker Rod hos dem, der sluttede sig til ham. Ogsaa han stormede løs mod den kunstige Kultur; men i Modsætning til Rousseau var han folkelig og national. Det var de tusinde Hjem, der lyttede til hans „dybe, gammeldanske Tanker"; og det var fra dem Kravet udgik paa Frihed og Naturlighed i Menneskelivets enkleste Forhold.

Har nu dette Krav sejret? Svaret er ikke vanskeligt at give. Den danske Ungdom har vel ikke naaet en saadan Selvstændighed som den amerikanske; men den stive Tone, som for hundrede Aar siden herskede i Hjemmene, er forsvunden, og Forældrene gør ikke længer Fordring paa at bestemme over deres Børns Fremtid, om de end mere eller mindre aabenlyst, mere eller mindre taktfuldt, lægger deres Indflydelse i Vægtskaalen, hvor de kan. Dette er det Indtryk, man faar ved at se sig om i Livet; og spørger man de enkelte, peger Svarene i samme Retning. Forfatteren har forelagt nogle unge Mennesker af begge Køn, Børn af Præster, Læger, Lærere, Landbrugere, Kunstnere og Videnskabsmænd, næsten alle i Alderen omkring 20 Aar, tre Spørgsmaal; det første gjaldt Valg af Livsstilling. Af 50 havde 46 valgt fuldstændig frit; paa Spørgsmaalet, om Forældrene havde valgt for dem, svarede kun 3 ja, en derimod, en ung studerende Pige paa 17 Aar, svarede: „det manglede bare!" 30 havde som Børn haft fuld Ytringsfrihed ved deres Forældres Bord, 12 delvis, navnlig naar Faderen ikke var til Stede, kun 8 havde maattet savne denne Rettighed. — Af 112 Børn i Alderen fra 7 til 15 Aar — til hvem der stilledes forskellige andre Spørgsmaal — havde 105 Lommepenge. Fornøjelserne var rigelige for disse Børn, Tonen, hvori de svarede, frisk, kæk, fornøjelig.

Børnenes Rettigheder er proklamerede; men forstaar de ogsaa at benytte disse Rettigheder? eller er der ikke snarere fulgt nogen Skuffelse oven paa Begejstringen?

Grundtvig forlangte: Frihed for alt, hvad der stammer fra Aand. Men hans Retning mødtes af andre Tidsstrømninger, der førte en tidligere ukendt Materialisme og Nydelsessyge ind i Hjemmene. Oven paa Forkuelsen fik vi Forkælelsen; i Stedet for den stærke gensidige Pligtfølelse fra Forældrenes Side Forfængelighed og Slaphed, fra Børnenes Slaphed og Fordringsfuldhed.

Desuden er Tiden unægtelig fjendtlig mod Familielivet; Fader og Moder gaar ofte til hver sine Forretninger, mens Børnene beskæftiges i Skoler og Børnehaver; Sporten griber de unge og lærer dem Hensynsløshed mod Hjemmet; Foreningslivet danner store Midtpunkter, der drager Familiens Medlemmer hver til sin Side; de Pligter, som før dannede et Baand mellem Forældre og Børn, bliver overtagne af det offentlige, Forældrene bliver alderdomsforsørgede, Børnene beklædte og bespiste paa offentlig Bekostning, hvis de ikke helt og holdent bliver opdragne i Børnehjem og Asyler.

Det, at det offentlige sørger for de gamle og Børnene, er dog kun et Udslag af den voksende Humanitetsfølelse, der ikke taaler, at de hjælpeløse forkommer, eller, som det ogsaa ofte har været Tilfældet, dør en voldsom Død. Der er Kendsgerninger, som viser, at Familiefølelsen ingenlunde er i Nedgang. Antallet af uægte Fødsler stiger vel i Hovedstaden; men tager man Landet i sin Helhed, er det i Aftagende. Børnedødeligheden har i de sidste 50 Aar været i stadig Nedgang. Børnene bliver bedre plejede end før. Den tiltagende Skolegang betyder væsentlig, at de bliver bedre underviste. Men bliver de ogsaa bedre opdragne?

En Tjenestepige fortæller.

— — Noget saa ærgerligt kan De ikke tænke Dem, som naar vi Piger altid skal høre det samme: „Er De forlovet?" — saa snart Fruerne ser vor Ring. Vi kan have de bedste Anbefalinger, vore Bøger kan være saa gode, som nogen vil forlange — alt kan være aftalt og ordnet imellem os — i det Øjeblik, Fruerne faar Øje paa Ringen, saa er det hele forbi: — „De er forlovet! — ja, saa kan vi ikke bruge Dem." — Saadan gik det da ogsaa mig, skønt min Bog udviste 5 Aars Tjeneste paa samme Sted. —

Men saa tænkte jeg: — nej, det skal alligevel blive fejl, Frue — og saa puttede jeg min Ring i Lommen. Saa fik jeg Pladsen.

Den Dag, jeg mødte med Ringen paa, saa Fruen ganske vist lidt skævt til den:

„De er forlovet?"

„Ja, Frue!"

„Naa ja — —!" — svarede hun da blot og tænkte vel saa, at der var intet ved den Ting at stille op.

Det var et stort Hus, jeg kom til, og der var meget at bestille, men aldrig har jeg været noget Sted, hvor alting var saa velordnet som der, alt paa sin Plads, alt til sin Tid, men alt gik med Ro — der var intet Jag, men alligevel var det bestemt. Og aldrig har jeg været i et Hus, hvor der blev taget mere Hensyn til Pigerne, end her. Vi var to, men der var ogsaa 9 Børn og der var 12 Værelser at holde i Orden. Men der blev aldrig forlangt mere af os, end hvad vi kunde. Jeg var Kokkepige og havde kun Spisestuen at holde i Orden. Datteren i Huset havde to Stuer og tillige alle Lamperne. Hver Morgen Kl. 6 stillede de to halvvoksne Sønner i Køkkenet med Forklæde paa og børstede alt Fodtøjet. Desuden bar de alt Brændselet op, det var jo en stor Hjælp for os Piger. Kl. 7 var alle Børnene færdige til deres Øllebrød eller Havregrød, som de skulde spise, inden de fik Te.

Hver anden Søndag skiftedes vi Piger til at have fri og selv jeg, som var Kokkepige, var færdig Kl. 12. For min Skyld blev der ikke den Dag lavet Middagsmad, men kun varm Frokost: Bøf eller Karbonade — og saa vadskede Stuepigen op.

Selv Juleaften blev der taget Hensyn til os. Julegaasen blev spist Kl. 2 om Eftermiddagen, — saa var omtrent alt til Side, inden Familien ved Firetiden gik i Kirke. Saa snart de kom hjem, blev Juletræet tændt, og vi var allesammen med. Bag efter drak vi blot Te og alt var i Orden med det samme.

Om Vinteren gik vi Piger hver Onsdag Aften til Højskolemøder — som Manden betalte for os — og vi skulde netop gaa begge to for at følges ad.

Den Aften dækkede Familien selv Aftensbordet og satte alt til Side; naar vi kom hjem, drak vi Te og gik i Seng. — Se, — naar vi bliver saadan behandlede, saa kan vi ogsaa være glade ved at tjene og faa Lyst til vort Arbejde. — Jeg blev der, til jeg blev gift." — —

„Hvor var det, De var den Gang?"

„Det var i en større Skole paa Ørstedsvej. Og skulde jeg nogen Sinde blive ene igen — nu har jeg rigtignok et Par Smaabørn — saa tog jeg med Glæde Plads igen paa samme Sted."

Hvor kan du nænne?

Hvor kan du nænne at røre
Ved Liljens fine Blad?
Tænk, om du selv var Liljen,
Der ængstelig for sig bad.

Hvor kan du nænne at røve
Et Barn dets Barnetro?
Det er dog den, der gi'r Lykke,
Gør Hjertet glad og fro.

Hvor kan du nænne at lægge
En Haand saa tung og haar
Paa den, der i forvejen trykkes
Af Livets trange Kaar?

Hvor kan du nænne at synge
Med skurrende Disharmoni?
Og dræbe Tomme for Tomme
Den lyseste Poesi.

Hvor kan du nænne at tænke
Snæversynt, ufrit og trangt?
Derved det bedste du taber
Og vinder dog ikke ret langt.

Hvor kan du nænne at fordre
Et Hjerte saa fuldt og helt,
Naar det, som du har at byde,
Maaske mellem mange er delt?

Hvor kan du nænne at stænge
Himlen for Jorden ud?
Hvor kan du nænne at lukke
Din Sjæl for den store Gud?

Paula Herreborg.

Kvinders Arbejdskaar.

V.

Efter mange Genvordigheder kan det endelig lykkes at opnaa Arbejde: — Hjemmearbejde. Og den, med disse Forhold hidtil ukendte fremmede, kan da have gennemlevet alle Stadierne lige fra den ængstelige, ydmyge Bøn, Frygt for, hvad næste Dag kan bringe, og Forundring over den Samfundstilstand, der gør det vanskeligt for den enlige, hæderlige Kvinde at erhverve sig det allernødvendigste til Livsopholdet, mens Dørene bliver slaaede op paa vid Gab for den, der vil ned ad Skraaplanen — til Fortvivlelse over at staa afmægtig, ude af Stand til at kunne hjælpe sig selv, end sige de Tusinder andre, der henlever deres Liv under disse Vilkaar. Skulde det da være saa underligt, om ogsaa saadanne Kvinder kan begynde at lytte til de Røster, der lyder — undertiden med en Klang af den reneste Menneskekærlighed — for en saadan Omdannelse af Samfundet, at der „deles" imellem os, deles saaledes, at den, der arbejder og gerne vil arbejde, ogsaa kan faa saa meget ud deraf, at han og hun kan være nogenlunde sikre paa det daglige Brød. Den Godgørenhed, der gerne træder til under Nødstilstande, skal visselig ikke agtes ringe, den mildner mange tunge Timer for den enkelte, men den synes dog nærmest at være som en Draabe i Havet. Velgørenheden vil aldrig kunne fylde det store Svælg, saa længe det skrigende Misforhold mellem Arbejde og Løn er saa fremherskende som nu, særlig for den store Del af Arbejderkvinderne. Retfærdigheden vil naa videre.

Men de Tilstande, vi nu lever under, vil mere og mere lære — ogsaa Kvinderne at tænke. Tiet har vi længe nok til at vide, hvad Tavsheden bringer os. Nu kommer flere og flere til det Resultat, at det er Samfundet saa nogenlunde lige meget, enten det er faa eller mange af os, der gaar til Bunds, — den ene som den anden

Fremmede Sygeplejersker.

III.

Af *Charlotte Norrie,* f. Harbou.

Før jeg begynder at gengive Miss *Dock's* Indtryk af tysk og engelsk Sygepleje, vil jeg blot minde om, at hun hører til de mest fremskridtselskende amerikanske Sygeplejersker. Hun er venlig og elskværdig, vittig og intelligent, og hendes Bestræbelser gaar ud paa at hjælpe andre frem, — hun vilde med Glæde se sine Disciple overgaa deres Mester.

Hun skildrer først sine Indtryk fra Tyskland, — til Dels fordi hun kom der først, da hun besøgte Tyskland paa Vejen fra Amerika til England; men hendes Hovedgrund er den, at saa vel den engelske som den amerikanske og al anden moderne Sygepleje har sin Rod i den tyske.

„Vel er det den engelske Menneskeven, *Elizabeth Fry,* som først vakte den Aand, der skulde reformere Hospitalernes Ledelse og de syges Pleje i Stiftelserne. Men *Florence Nightingales* Uddannelse i Kaiserswerth og den Maade, hvorpaa hun ordnede Skolen paa St. Thomas's Hospital, der til en vis Grad blev et Mønster for alle andre Sygeplejeskoler, har bibragt de engelske Skoler et Præg af den store *Fliedners* Organisation og Disciplin."

Det interesserer Miss *Dock* i højeste Grad at se det tyske System i fuld Virksomhed, da det med Hensyn til Princippet om den personlige Frihed er det amerikanske diametralt modsat, „medens det i Retning af ydre Former ligner vort og indeholder Spiren til alle de Forandringer. vi har gjort. Desuden er der i Tyskland saa mange Overgangsformer fra de strengeste Ordener til næsten frie Organisationer, saa der kan man næsten finde alle de Stadier i Udviklingen, som vi har tilbagelagt fra Middelalderens gamle religiøse Ordener til vore moderne, uddannede Sygeplejerskers Profession."

„De videst fremskredne Stadier findes ikke i Tyskland, ikke engang i England; jeg mener vore eksaminerede Plejerskers Organisation og Samarbejde, saaledes som vi nu har begyndt det i vore Alumnæ Associations og vor nationale Forening.

Vi maa huske, at vi Sygeplejersker nedstammer i lige Linie fra de gamle Klosterordener. Det er ikke saa grumme længe siden, at der ikke udførtes Hospitalspleje af andre end af religiøse Broderskaber og Søsterskaber. Hospitalerne var altid tæt knyttede til Kirkerne og byggede tæt op ad dem.

Da Tyskland blev protestantisk, blev Tro og Tanker ændrede, men med Formerne gik det ikke saa let; thi Formerne er ensbetydende med Skik og Brug, og følgelig skifter de langsomt."

„Man kan endnu den Dag i Dag i Tyskland finde evangelisk-lutherske religiøse Ordener, som i enhver Henseende er lige saa strenge som de katolske Søsterskaber. De forlanger en lige saa ubetinget Lydighed; Medlemmerne, Diakonisserne, opgiver helt deres eget Liv, al personlig Ejendom, og de maa ikke gifte sig. Atter andre, der ogsaa er religiøse, og som fordrer samme klosteragtige Dragt, er mindre strenge: Plejerskerne er ikke bundne for hele Livet, men de kan træde ud og gifte sig. Dog har de meget bestemte Tjenesteregler, og deres daglige Liv kan næppe skelnes fra de andres. De aflægger aldrig deres Uniform, de deltager ikke i offentlige Forlystelser, de kan ikke selv vælge deres Arbejde, de gaar, hvor de bliver sendte hen, og de gør, hvad der bliver sagt dem. De arbejder i de kirkelige Hospitaler, de udfører Fattigpleje eller privat Pleje. Skønt der altid er en overordnet Søster eller „Oberin" i Spidsen for dem, er den egentlige Ledelse af disse Ordner dog i Hænderne paa Præsteskabet, paa en „Pastor"." . . .

„Naar Diakonisserne bliver gamle, sørger Moderhuset for dem, og da de ikke behøver at bekymre sig for den Dag i Morgen, har de det søde, rene, rólige Udtryk, der er saa typisk for Klosterlivet. Naar man taler med dem, mærker man, at det, der er Da-